

נאר של נייר

אליעזר שטיינמן תיעב אותו: עמוס קינן גימד והכפיש

אותו: דן בן-אמוץ ביזה אותו - ואילו הוא המליך עצמו

כממליך הסופרים וכמקדם המשוררות * מי אתה גבריאל מוקד?

תולעי תרבות

החפרפרת

„הלוויה! סוף־סוף מצאתי סיבה טובה להפשיק שרולדים ולהסתער בשאגות־קרב על אחת מן החפרפרות המכרסמות בשדה־הסיפרות. כיום השישי האחרון נשתחררה, תודה לאל, בִּדְבָר, תישמכות פסבִּי דִיאִינְטִקְטֹאֵלִית של אחד בשם גבריאל מוקד, אשר עוררה בי את תשוקת ההתכתשות. אך לפני שאני ניגש לטפל בדוחם האמיץ בשיטות־יהווא, ובכתיב הנשק שניגיחני ענייניו — עני להצטרף ולהסביר למה בכלל טרחתו לפש־פש בתבן שנתפזר מראשו הפרום של הפוחלץ הזה.

אפשר להאשים אותי בהרבה דברים, אך מי שיעדיק עלי שאני נימנה על קוראיו של אותו ספרור בשם מוקד, חייב דעת שהוא מסתכן בתביעת־ניזקין על הוצאתי דיבה וגרימת עגמת־נפש... /

דן בן־אמוץ, מתוך איד להעלות גבי ריאל קטן על מוקד, ראה אור בהעולם הזה (1613) ב'1968.

עכשיו ז"ל: כרוניקה

פעם, לפני למעלה מ־20 שנה, היתה בישראל קבוצת משוררים שרוב חבריה עברו כבר את שלבי הפירסום הראשוניים. על חבריה נימנו יהודה עמיחי, נתן זך, דליה רביקוביץ, דוד אבידן, מקסים גילן, אורי ברנשטיין, משה דור ואחרים. המִשְׁוֹרְרִים, שעסקו בשיריהם, חיפשו אחר סדר־עבודה, שיסדיר להם כתיבתם, שבו יוכלו לפרסם את שיריהם. ממש באותם הימים, פירסמו שני סטורי־דנטים ירושלמיים, כרוך הפין ושמאל בִּדְבָר, נאה, כתביעת סיפורתי בפורמאט קטן, תחת הכותרת אוגדן. כתביעת זו נראה כמטרה ראוייה בעיני המשוררים. אלא המשוררים של אמת אינם מסתפים ידיהם העדינות באדמיניסטרציה. בירוקרטיה זו תככים, ואת המלאכות האלה הם הפיתו על סטודנט צעיר שלמד בירושלים, ובִּמְקַבֵּל הסתופף במיחצתם של כמה מה־משוררים בתל־אביב. שמו של הסטודנט גבריאל מוקד־מונבו.

משידוך זה שנערך בעזרת מוקד־מונבו בין המשוררים לבין אוגדן נולד שנתון הסיפורות עכשיו. * פורמאט שלוש חוברות תיו הראשונות, פורסמו בין דפיו כמה יצירות מקוריות בעלות ערך, ועוד כמה תירגומים שנגלגים למדי. החל מהחוברת הראשונה, נתגלעה מריבה בין המשורר נתן זך לבין סדר־העבודה הסיפורתי מוקד־מונבו. המריבה נבעה מנטייתו של מוקד־מונבו לפרסם יצירות משוללות כל ערך סיפורתי, שמעלתן היחידה היא הסתופפות המחברים בחצריו, תוך חנופה חסרת־תקדים, או ערך סיפורתי כלשהו. זך, שתרדתי לאיכות השירה העברית הת

* את הכותרת, עכשיו ומשמעותה נטל מוקד־מונבו מתוך כותרת אחד משיריו של יהודה עמיחי.

והכוונה למאמרו המבריקים של מירון על שלום עליכם, ומחברי אידיש אחרים. מאחר שבמרבית הגיליונות היה רשום, ברשימת העורכים, הנוסח הבא: דן מירון (בחרפשה), המשיך עכשיו להיות כלי ביטוי של גבריאל מוקד.

לפני כשנתיים, נעשה ניסיון כושל להיִשֵּׁב את עכשיו למפת הסיפורות העברית.

עלתה עשרת מונים מעל זו של מוקד־מונבו * פרש עד מהרה מעכשיו. בעיקבות נתן זך, החלה התרחקות הד־רגתית של שאר המשוררים בעלי המשִׁמֵר מעות והערך, שתרמו מכישרונם לעכשיו בצעדיו הראשונים. מרבית המשוררים לא היה בכוחם לשאת את מיכלול התככים הסיפורתיים והקנאות, שבהם היתה כרוכה

גבריאל מוקד

יוסף עיזם

אותה הגברת בשינוי האדרת

הניסיון נעשה על חשבונה של הוצאת מסדה, שעד מהרה הרימה ידיים, מפני שנבצר ממנה לעמוד בקצב העכשווי. בי מיסגרת ניסיון החייאת שווא זה, הכריז גבריאל מוקד מלחמה בעורכי סימן קרייִ אה, וניצל אף במה זו (נמר של נייר) גות, כן נפל, ירד והתדרדר הערך הסיפי־רוטי הסגולי של החומר המתפרסם בי עכשיו, והגיע בחוברת האחרונה למה, מספיק אה היא הביקורת את התמיכה, ש־מישרד החינוך תומך בו (סכום של קרוב למאה אלף לירות לגיליון).

נשמות מתות

לפני כשבועיים, במדור פורום העולם הזה (גיליון 2163), ראה אור מיכתב קנט־רגי למדי, תחת הכותרת נמר של טעיות, וכולו יבגנות מדור זה ועורכו. על המיכתב היה חתום יוסף עיזם, מערכת, עכשיו־ירושלים.

אלא שאין בירושלים מערכת עכשיו — ישנה רק תיבת־דואר, ואין בעיר הבירה אורח ששמו יוסף עיזם. בכתבי־העת עכשיו שמחברים של ממש חדלו לפרסם בו, מזה עשור שנים, מופיעות נשמות מתות רבות, כמו: גרעון מירב; שאול מרחב; יוסף עיזם; עופר שוני; טוביה רזון ואחרים. ומה שמאחד את כולם הוא בעליהם המִשְׁוֹרְרִים, שהוא עורך עכשיו, מקימו, מייצבו, רחוק ונשפו — גבריאל מוקד־מונבו.

תרומתו של גבריאל מוקד לסיפורות הי עברית תואר בהמשכה של רשימה זו. בשלב זה, תתאר הרשימה את הקאריירה האקדמית של מוקד, על התרבות היש־עצמו לדיקטטור מטעם של התרבות היש־ראלית. הקאריירה האקדמית של מוקד החלה, כאשר חבריו לספסל־הלימוד באו־ניברסיטה העברית בירושלים הפכו כבר פרופסורים, וכוונתי לגרשון שקד, דן

כל חוברת וחוברת של השנתון הנ"ל. היה אף משורר שהמשיל את המתרחש בעכשיו למירכות טלפונים ענקית של תככים סיפי־רוטיים, שכל התקעים תקועים בה בשקעים הלא נכונים.

בראשית שנות ה־60 ניספחה להצרו של מוקד קבוצת משוררים צעירים, שאו־תם גילה וגידול המשורר מקסים גילן ** וביניהם יאיר הורביץ, מאיר ויזלמיר וה־בולטת שביניהם, יונה הלך. אלא שעד מהרה הם ניתקו את מגעם מגבריאל מוקד ותכניה, והקימו בסופו של דבר שנתון משלהם, תחת הכותרת סימן־קרייִ, תוך שהם מותירים את עכשיו ככלי מרוקן מנכסים של רוח. ללא משוררים, ללא סופרים *** ועם הרבה שמות אלמוניים, שלא זכו להגיע להישגים של ממש. את הרקוויאם לעכשיו הביאו עורכי סימן קרייִ אה בסיגנון אלגנטי, כאשר הזמינו את מוקד לפרסם את רשימותיו זיכרונות בית עכשיו, סדרה שהעטימה, בצנינות רבה, כי כתביעת זה השלים את תפקידו בסיפי־רות העברית.

גבריאל מוקד הזמין את הפרופסור ומב־קר הסיפורות המבריק, פרופ' דן מירון, להיות שותף בעריכת עכשיו. וכך הפכו גיליונותיו האחרונים של עכשיו רצופי מאמרים, שנושאים אינו עכשווי ביותר,

* זך ייסד, ביחד עם המשורר אורי ברנשטיין, כתביעת בשם „יוכני“, שהצִיח בכל גיליונותיו להנגיש את האיכויות היצירתיות, ש.עכשיו־ מען להן. ** גילן גילה משוררים אלה בכמה כית־ביעת אוונגרדיים של ראשית שנות ה־60. על גיטה זו, שגילן גילה את המשוררים הנ"ל, עומד גט ד"ר מנחם פרי, עורך „סימן קרייִה“. *** „עכשיו“ מעודו לא עסק ברצינות בפרוזה עברית, כך שסיפורות שנות ה־50 וה־60 (א.ב. יהושע, עמוס עוז, יצחק בן־נר ואחרים) פורסמה ב„קשת“ בעריכת אהרון אמיר.

מירון ואחרים. במשך כמה שנים נהנה מוקד משיעור ותרגיל בחוג לתיאטרון בירושלים, שהוענק על־ידי פרופ' אריה זקס, שיעור ותרגיל באוניברסיטת חיפה, מקום שמרוב תככים מצא מוקד את עצמו מיד זאת. כיום משמש מוקד־מונבו כמרצה לפילוסופיה באוניברסיטת באר־שבע, אח־רי שגרשון שקד המליץ עליו באחרונה, כמועמד לתואר מרצה בכיר.

מזה עשרים שנה מהווה שמו של מוקד כוכב־לכת במדורי הרכילות — שמו קשור במשורות מתחילות, שכעבור זמן קצר אינו נזקק עוד לשירותיו. כך היה עם רעייתו הראשונה עופרה שוינת. בשנים אחרונות היה מוקד בעלה של חוקרת־סיפורות צעירה, מַבֵּה רזון, שדומה היה כי

גבריאל מוקד

קטע קצר

ספר שני מוקד

המגילות הגנוזות מהביקורת

לכוכב עומד להעיב על כוכבו הסיפורות ביקורתי, עילה שהיה בה כדי לפתוח בי הליכי גירושין.

באחרונה משמש גבריאל מוקד כמנוע הסיפורות, המקדם את הקאריירה של משו־ררת צעירה בשם א. דורית, כמזל שלה, וכמפרסמה העיקרי. במשך כל ימיו חלם על התלפתו של המימסד הסיפורתי הפוסט־ביאליטי, באגודת הסופרים, אך נכשל. לגד עיניו של מוקד, קם ועלה דור חדש, אנשי סימן קרייִה, שמחק אותו ממפת הסיפורות הישראלית הפך את השנתון שלו עכשיו תופעה אנאכרוניסטית. הוא אינו מבין שחל מהפך תרבותי, ואין הסיפי־רות הישראלית נזקקת עוד לפוליטיקאים, לדוקטורים לסיפורות שינחו את המשור־רים ויאמרו להם מה לכתוב, כיצד לכתוב, ומתי לכתוב.

גרפומן מוקד

נקודה אחת לזכותו של מוקד היא כיש־רונן הביקורתי, כפי שנתגלה אי־שם ב־מחצית שנות ה־50, כאשר פירסם שני ספרי ביקורת, האחד על ענינו והאחר על בקאק, ספרים שהיוו הישג שמוקד לא התקרב אליו לאחר מכן.

אך מזה עשור שנים איבד מוקד, לטענת סופרים ומשוררים רבים שהיו מייחדים־אתו בעבר, את יכולת הביקורת האוב־ייקטיבית שלו. העילה לאובדן יכולת הביקורת הזאת נעוצה בחלומו של מוקד להיות סופר. אלא שבתוככי נפשו ידע